

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av ändringen av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringen som hör till området för lagstiftningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen ska godkänna den i Almaty, Kazakstan, den 27 maj 2005 godkända ändringen i fråga om genetiskt modifierade organismer som gjorts i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, den s.k. Århuskonventionen, och förslaget till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringen som hör till området för lagstiftningen.

Syftet med den ändring som godkändes av det andra mötet mellan Århuskonventionens fördragsslutande parter är att precisera de förpliktelser som ålagts de fördragsslutande parterna i fråga om allmänhetens deltagande i beslut om användning av genetiskt modifie-

rade organismer i miljön och som produkter. Konventionen är en överenskommelse med s.k. delad behörighet som hör till dels Europeiska gemenskapens behörighet, dels EU-medlemsstaternas behörighet.

I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringen som hör till området för lagstiftningen. Ändringen av konventionen träder i kraft den nittionde dagen efter det att tre fjärdedelar av parterna i konventionen har deponerat sina ratifikations-, godkännande- eller anslutningsinstrument hos Förenta Nationernas generalsekreterare. Lagen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som ändringen av konventionen träder i kraft.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 INLEDNING	3
2 NULÄGE	4
2.1 Internationell rätt och EG-lagstiftningen	4
2.2 Lagstiftningen i Finland	4
2.3 Bedömning av nuläget	5
3 PROPOSITIONENS MÅL OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	5
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	5
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	6
5.1 Förhandlingarna om ändring av Århuskonventionen	6
5.2 Beredningen av propositionen i Finland	6
DETALJMOTIVERING	8
1 Ändringen i Århuskonventionen när det gäller genetiskt modifierade organismer och ändringens förhållande till lagstiftningen i Finland	8
2 Lagförslag	9
3 Ikraftträdande	10
4 Behovet av riksdagens samtycke	10
5 Behandlingsordning	11
LAGFÖRSLAG	13
om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i ändringen av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor	13

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, nedan Århuskonventionen, ingicks i Århus i Danmark den 25 juni 1998. Konventionen trädde i kraft den 30 oktober 2001, och när denna proposition författas har 41 fördragsslutande parter ratificerat, godkänt eller anslutit sig till överenskommelsen. Finland deponerade sitt ratifikationsdokument om godkännande av konventionen den 1 september 2004. Europeiska gemenskapen godkände den 17 februari 2005 konventionen vad gemenskapens behörighet beträffar (rådets beslut 2005/370/EG). Alla medlemsstater i Europeiska unionen, förutom Irland, har ratificerat konventionen.

De bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen i Finland sattes i kraft genom lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (FördrS 121/2004). De bestämmelser i konventionen som inte hör till området för lagstiftningen sattes i kraft genom förordning (FördrS 122/2004).

Konventionen innehåller bestämmelser som kan delas in i tre grupper: tillgång till miljöinformation (artikel 4 och 5), allmänhetens rätt att delta i beslut i miljöfrågor (artikel 6, 7 och 8) och tillgången till rättslig prövning (artikel 9).

När Århuskonventionen upprättades nådde man inte samförstånd om några detaljerade bestämmelser om allmänhetens deltagande i beslutsprocessen kring genetiskt modifierade organismer (GMO). Därför blev utformningen av artikel 6 stycke 11 i konventionen, som gäller denna verksamhet, synnerligen allmän och mångtydig. De fördragsslutande parterna var däremot eniga om att det i framtiden skulle vara nödvändigt att på denna punkt granska konventionens bestämmelser på ett mer detaljerat plan.

Det första mötet mellan konventionens fördragsslutande parter i Lucca, Italien, i oktober 2002 godkände detaljerade, icke-obligatoriska anvisningar om genetiskt modifierade organismer och tillsatte en s.k. GMO-arbetsgrupp med uppgift att undersöka alternativ till eventuella ändringar av konventionen och till lagligt bindande bestämmelser om hörande av allmänheten i beslutsprocessen kring genetiskt modifierade organismer. De fördragsslutande parternas andra möte i Almaty, Kazakstan, godkände i maj 2005 den ändring i konventionen som handlade om genetiskt modifierade organismer och som utarbetats med utgångspunkt i GMO-arbetsgruppens beredning och vars syfte är att precisera de förpliktelser som ålagts de fördragsslutande parterna när det gäller allmänhetens deltagande i beslut om utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer. Bestämmelserna i konventionen ska inte heller efter ändringen tillämpas på innesluten användning av genetiskt modifierade organismer.

Denna proposition gäller den ändring i konventionen som nämns ovan. Efter att ändringen gjordes står det i artikel 6 stycke 11 i konventionen uttryckligen att artikel 6 i konventionen inte ska tillämpas på beslut om att tillåta avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer. Till konventionen har fogats en ny artikel 6a och en ny bilaga Ia, som handlar om allmänhetens deltagande i ovan nämnda beslut. Enligt den nya artikeln 6a ska varje part i enlighet med de närmare föreskrifterna i bilaga Ia sörja för en tidig och effektiv information och allmänhetens deltagande före beslut om att tillåta avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer. I artikel 6a anges vidare att de krav som parterna fastställer bör komplettera och ömsesidigt stödja parternas nationella ram för biosäkerhet och överensstämma med målen för Cartagenaprotokollet om biosäkerhet (FördrS 130/2004). Artikel 9 i konventionen, som gäller tillgången till rättslig prövning, har inte ändrats i detta sammanhang och den

innehåller inte heller några hänvisningar till den nya artikeln 6a.

Ändringen i konventionen har sedan den 27 september 2005 kunnat ratificeras eller godkännas av de fördragsslutande parterna. Bland EU:s medlemsstater har Bulgarien, Danmark, Litauen och Luxemburg när denna proposition författas ratificerat den ändring i konventionen som gäller genetiskt modifierade organismer.

2 Nuläge

2.1 Internationell rätt och EG-lagstiftningen

Man har ansett det viktigt att trygga allmänhetens deltagande i beslutsprocessen kring genetiskt modifierade organismer i en särskild internationell miljööverenskommelse som gäller genetiskt modifierade organismer. Artikel 23 i Cartagenaprotokollet om biosäkerhet (FördrS 130/2004) innehåller bestämmelser om allmänhetens medvetenhet och delaktighet i samband med internationell överföring, hantering och användning av levande modifierade organismer. Enligt artikel 23 stycke 2 ska parterna i enlighet med sina lagar och andra författningar samråda med allmänheten i beslutsprocessen beträffande levande modifierade organismer och ge allmänheten tillgång till besluten, utom när det gäller konfidentiella uppgifter.

Den del av Europeiska gemenskapens rätt som reglerar genetiskt modifierade organismer innehåller sådana bestämmelser om allmänhetens rätt att delta i beslutsprocessen kring genetiskt modifierade organismer som överensstämmer med ändringarna i konventionen. Till dessa rättsakter hör särskilt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön, och liksom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder. Ändringen i konventionen har inte orsakat något behov av att ändra den gällande gemenskapslagstiftningen. Europeiska gemenskapen godkände vad dess egen behörighet beträffar Arhuskonventionens ändringen i samband

med EU:s miljøråds möte den 18 december 2006.

Enligt Europeiska gemenskapens rättsakter har behörigheten att höra medborgarna i beslutsprocessen kring genetiskt modifierade organismer delats upp mellan gemenskapen och medlemsstaterna. Till gemenskapens behörighet räknas det hörande av allmänheten som gäller beslutsprocessen kring utsläppande av genetiskt modifierade organismer på marknaden. Till medlemsstaternas behörighet räknas det hörande av allmänheten som gäller innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer för annat ändamål än utsläppande av produkter på marknaden (s.k. forsknings- och utvecklingsförsök eller fältförsök).

2.2 Lagstiftningen i Finland

Arhuskonventionen innehåller bestämmelser om allmänhetens rättigheter i miljöfrågor. I Finland finns gällande lagstiftning om Arhuskonventionens tre delområden, dvs. handlingars offentlighet, allmänhetens rätt att delta samt rätten att söka ändring och inleda ärenden, dvs. tillgången till rättslig prövning. Grundlagsbestämmelserna gäller också var och en av dessa områden. Tillgången till information, rätten att delta och rätten att söka ändring och inleda ärenden har samband med de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i grundlagen liksom med kraven på god förvaltning. Med bestämmelserna om genetiskt modifierade organismer strävar man efter att trygga allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesserna. I regeringens proposition om konventionen (RP 165/2003 rd) finns en ingående redogörelse för deltagandets konstitutionella kopplingar.

I gentekniklagen (377/1995) föreskrivs om allmänhetens rätt att delta i beslutsfattandet kring genetiskt modifierade organismer. Genom gentekniklagen har Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG genomförts. Allmänhetens deltagande enligt ändringen i konventionen, som hör till den nationella behörigheten, och möjligheterna att påverka har i gentekniklagen tryggats med ett förfarande för hörande. Gentekniknämnden ska enligt 36 b § i gentekniklagen höra allmänheten om planerad avsiktlig utsättning som sker för an-

nat ändamål än utsläppande på marknaden (forsknings- och utvecklingsförsök). Vid hörande av allmänheten och utlämnande av handlingar ska sekretessbestämmelserna i 32 § i gentekniklagen beaktas. Enligt nämnda paragraf gäller det som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) beträffande offentlighet och sekretess i fråga om handlingar som erhållits eller upprättats vid skötseln av uppgifter enligt gentekniklagen. Bestämmelserna i gentekniklagen motsvarar som sådana Århuskonventionens nya bestämmelser om genetiskt modifierade organismer.

Gentekniklagen gäller inom hela det finska riket, också i landskapet Åland.

2.3 Bedömning av nuläget

Den nuvarande Århuskonventionens artikel 6 stycke 11 om genetiskt modifierade organismer har ansetts vara otillräcklig när det gäller att svara mot de behov som de fördragsslutande parterna i Östeuropa, Kaukasus och Centralasien har (EECCA-länder), och därför anses ändringar avseende detta vara nödvändiga.

Ett godkännande och ikraftsättande av ändringen i konventionen kräver inte att den gällande lagstiftningen i Finland ändras. Allmänhetens rätt att delta och offentlighet i fråga om informationen är tryggade i den finska lagstiftningen på det sätt som överenskommelsen förutsätter. I detaljmotiveringen redogörs närmare för förhållandet mellan den gällande lagstiftningen och bestämmelserna i överenskommelsen.

3 Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är att främja allmänhetens rätt att delta i beslutsprocessen kring genetiskt modifierade organismer med ett godkännande av ändringen i Århuskonventionen och med de lagstiftningsåtgärder som denna kräver.

Ett centralt mål med ändringen i konventionen är att slå fast detaljerade bestämmelser för de fördragsslutande parterna om allmänhetens deltagande i beslut om huruvida avsiktlig utsättning i miljön eller utsläppande

på marknaden av genetiskt modifierade organismer som produkter ska tillåtas. Bestämmelserna bör komplettera och ömsesidigt stödja parternas nationella ram för biosäkerhet och överensstämma med målen för Cartagena-protokollet om biosäkerhet.

I propositionen ingår ett förslag till blankettag, genom vilken de bestämmelser enligt ändringen i konventionen som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft.

4 Propositionens konsekvenser

I den finska lagstiftningen garanteras redan i dag allmänhetens rätt att delta liksom offentlighet i fråga om information, dvs. området som avses i ändringarna i konventionen. Samhällets skyldighet att garantera allmänhetens möjligheter att inverka på beslutsprocesser som rör livsmiljön härrör direkt från grundlagen. Ändringen i konventionen kräver därmed inte att den gällande lagstiftningen i Finland ändras.

Propositionen har inga betydande konsekvenser för den offentliga ekonomin eller ekonomiska konsekvenser för näringsidkare.

Ändringen i konventionen säkerställer å sin sida att enskilda och sammanslutningar har möjlighet att delta i beslutsprocesserna kring utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer. Tillgodoseendet av dessa rättigheter och skyldigheter har ingen betydande inverkan på myndigheternas arbetsmängd, eftersom de rättigheter och skyldigheter som avses i ändringen av konventionen redan har tillgodosetts i stor omfattning i den gällande finska lagstiftningen.

Syftet med propositionen är att indirekt främja miljövärden genom att se till att allmänheten har rätt att delta i beslutsprocesserna kring genetiskt modifierade organismer.

Genom ändringen i konventionen strävar man efter att främja fysiska personers och av staten oavhängiga organisationers möjligheter att påverka beslutsprocesserna kring genetiskt modifierade organismer. Den finska lagstiftningen motsvarar redan i dag kraven enligt ändringen i konventionen. Ändringen stöder ett tillgodoseende av dessa rättigheter i den finska lagstiftningen.

De rättigheter för enskilda och organisationer som ändringen i konventionen innebär, de förpliktelser som rättigheterna i sin tur orsakar myndigheterna och konsekvenserna för verksamhetsutövare har samma inriktning på alla områden. Propositionen har därmed inga regionalpolitiska konsekvenser.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Förhandlingarna om ändring av Århuskonventionen

När Århuskonventionen upprättades blev formuleringen i artikel 6 stycke 11 rätt vid och mångtydig när det gäller genetiskt modifierade organismer. Enligt stycket ska parterna inom ramen för sin nationella rätt i möjlig och lämplig utsträckning tillämpa bestämmelserna om allmänhetens deltagande på beslut om huruvida de ska tillåta avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. Vid det första mötet som konventionens fördragsslutande parter höll i Lucca, Italien, i oktober 2002 antogs beslut I/4 om genetiskt modifierade organismer. Genom beslutet godkändes anvisningarna för tillgången till information, allmänhetens rätt att delta och tillgången till rättslig prövning i fråga om genetiskt modifierade organismer. Man tillsatte också en s.k. GMO-arbetsgrupp med uppgift att undersöka om konventionens bestämmelse om genetiskt modifierade organismer borde ändras, och i så fall på vilket sätt. Arbetsgruppen skulle speciellt undersöka alternativen till möjliga juridiskt bindande bestämmelser inom detta område av konventionen.

GMO-arbetsgruppen sammanträdde sju gånger under åren 2003-2005. Finland deltog i egenskap av EU-medlemsstat aktivt i förhandlingarna. Förhandlingarna var svåra, eftersom de fördragsslutande parternas målsättningar i hög grad avvek från varandra. Målsättningen för de fördragsslutande parterna i Östeuropa, Kaukasus och Centralasien var att det i samband med Århuskonventionen skulle beredas så breda, detaljerade och juridiskt bindande bestämmelser som möjligt om genetiskt modifierade organismer, medan Europeiska gemenskapen och EU:s medlemsstater hade som mål att hållas inom ra-

marna för gemenskapens egen lagstiftning. Europeiska gemenskapen och EU:s medlemsstater betonade också den betydelse Cartagena-protokollet om biosäkerhet har som global överenskommelse när det gäller biosäkerheten.

Det andra mötet som Århuskonventionens fördragsslutande parter höll i Almaty, Kazakstan, i maj 2005 godkände till slut ändringen med hjälp av vilka man preciserar konventionens bestämmelser om allmänhetens deltagande i beslut om huruvida avsiktlig utsättning i miljön eller utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer som produkter ska tillåtas.

5.2 Beredningen av propositionen i Finland

Regeringens proposition om ändringen i konventionen har beretts vid miljöministeriet. Miljöministeriet har bett följande instanser ge utlåtanden om ett godkännande och ikraftsättande av ändringen i konventionen: utrikesministeriet, justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, handels- och industriministeriet, kommunikationsministeriet, Finlands miljöcentral, Suomen Bioteollisuus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK, Finlands näringsliv, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Finlands naturskyddsförbund, Natur och Miljö, WWF Finland, Finlands konsumentförbund, Miljörättsliga Sällskapet i Finland och Jordens vänner.

Remissinstanserna förhöll sig positivt till ett godkännande av ändringen i konventionen. I utlåtandena gavs utförliga motiveringar till att det föreligger behov av riksdagens samtycke för att ändringen i konventionen ska kunna godkännas. Det fästes också vikt vid att konventionen är en överenskommelse med s.k. delad behörighet som hör till dels Europeiska gemenskapens behörighet, dels EU-medlemsstaternas behörighet. Remissinstanserna konstaterade också att ändringen av överenskommelsen inte innehåller bestämmelser som berör grundlagen på det sätt som avses i 95 § 2 mom. i grundlagen. Enligt remissinstanserna kan förslaget till lag om sättande i kraft av ändringen på så vis be-

handlas i vanlig lagstiftningsordning och beslut i ärendet kan fattas med enkel majoritet. I utlåtandena fästes också uppmärksamhet vid Ålands landskaps ställning i den fortsatta beredningen av ärendet.

Efter beredningsskedet har följande instanser ombetts ge utlåtanden om utkastet till proposition: utrikesministeriet, justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, handels- och industriministeriet, kommunikationsministeriet, Finlands miljöcentral, Suomen Bioteollisuus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK, Finlands näringsliv, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Finlands naturskyddsförbund, Natur och Miljö, WWF Finland, Finlands

konsumtförbund, Miljörättsliga Sällskapet i Finland, Jordens vänner och Ålands landskapsregering. De synpunkter som lades fram i utlåtandena har beaktats i propositionens slutliga utformning. Propositionen har i slutskedet dessutom granskats så att den terminologi som används i propositionen motsvarar de finsk- och svenskspråkiga översättningar av konventionen som utarbetats i Europeiska unionen.

Ålands landskapsregering har fått ett utdrag ur propositionsutkastet till de delar det innehåller hänvisningar som gäller landskapet. Det söks i normal ordning om lagtingets godkännande i överensstämmelse med 59 § 1 mom. i självstyrelselagen.

DETALJMOTIVERING

1 Ändringen i Århuskonventionen när det gäller genetiskt modifierade organismer och ändringens förhållande till lagstiftningen i Finland

Artikel 6 stycke 11. Genom ändringen av artikel 6 stycke 11 i konventionen upphävs den tidigare formuleringen om tillämpning av nationella bestämmelser för att allmänheten ska kunna delta i beslut som gäller genetiskt modifierade organismer. Efter ändringen står det i artikel 6 stycke 11 uttryckligen att bestämmelserna i artikel 6 inte ska tillämpas på beslut om att tillåta avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer. Artikeln innehåller också en bestämmelse enligt vilken det som sägs ovan inte begränsar en fördragsslutande parts rätt enligt artikel 3 stycke 5 i konventionen att behålla eller införa åtgärder i vidare omfattning än vad som krävs i konventionen bl.a. när det gäller allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesserna. Genom ändringen har man velat förtydliga konventionens struktur och i artikel 6 a samla alla bestämmelser om hörande av allmänheten som gäller genetiskt modifierade organismer.

Ändringen av artikel 6 stycke 11 i konventionen har ingen anknytning till lagstiftningen i Finland.

Artikel 6a. Allmänhetens deltagande i beslut om avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer. Enligt den nya artikeln 6a stycke 1 i konventionen ska varje part i enlighet med de närmare föreskrifterna i bilaga Ia sörja för en tidig och effektiv information och allmänhetens deltagande före beslut om att tillåta avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer.

Enligt artikel 6a stycke 2 i konventionen bör de krav som parterna fastställer komplettera och ömsesidigt stödja parternas nationella ram för biosäkerhet och överensstämma med målen för Cartagena-protokollet om biosäkerhet. Med denna bestämmelse har man velat säkerställa att bestämmelserna i de

internationella överenskommelserna är kompatibla sinsemellan och att de inte står i konflikt med varandra.

Enligt EG-rätten är behörigheten att höra allmänheten i fråga om avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer delad mellan Europeiska gemenskapen och EU:s medlemsstater. I Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder konstateras att kommissionen ser till att allmänheten hörs när det gäller beslut om utsläppande av genetiskt modifierade organismer på marknaden (artikel 24 i direktiv 2001/18/EG och artikel 6.7 och 18.7 i förordning 1829/2003).

Medlemsstaterna ska nationellt samråda med allmänheten i beslut om utsättning i miljön av genetiskt modifierade organismer för annat ändamål än utsläppande på marknaden (artikel 9 i 2001/18/EG). I EU:s medlemsstater har det inte utformats några enhetliga förfaringssätt för detta slag av hörande av allmänheten när det gäller forsknings- och utvecklingsförsök eller fältförsök. I Finland innehåller 36 b § i gentekniklagen (377/1995) bestämmelser i frågan.

Bilaga Ia. Närmare föreskrifter som avses i artikel 6a. Bilaga Ia till konventionen innehåller de närmare föreskrifter om information och deltagande som avses i artikel 6a i konventionen (stycke 1-8).

Föreskrifterna i stycke 1-8 i bilaga Ia är, med tanke på denna proposition, betydelsefulla till den del de behandlar avsiktlig utsättning i miljön av genetiskt modifierade organismer (forsknings- och utvecklingsförsök eller fältförsök), eftersom denna del av kraven i bilagan hör till EU:s medlemsstaters behörighet. Till gemenskapens behörighet hör å sin sida det hörande av allmänheten som har anknytning till beslutsprocessen kring utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer.

Enligt stycke 1 i bilaga Ia ska de fördragsslutande parterna när det gäller beslut som omfattas av artikel 6a fastställa arrangemang

för hur allmänheten på ett meningsfullt sätt ska informeras om och kunna delta i besluten, och detta arrangemang ska inbegripa en rimlig tidsfrist.

I stycke 2 garanteras en fördragsslutande part möjlighet att vid behov fastställa undantag från förfarandet för allmänhetens deltagande. I fråga om forsknings- och utvecklingsförsök eller fältförsök kan undantag beviljas på de villkor som nämns i stycket.

Enligt stycke 3 ska de fördragsslutande parterna på ett lämpligt stadium och på ett effektivt sätt göra en sammanfattning av tillståndsansökan och en eventuell bedömningsrapport tillgänglig för allmänheten. Detta ska dock inte begränsa tillämpningen av sekretesslagstiftningen som är tillämplig enligt artikel 4 i konventionen.

I stycke 4 listas den information som de fördragsslutande parterna inte i något fall får betrakta som sekretessbelagd.

Enligt stycke 5 ska parterna säkerställa insynen i beslutsprocesserna och ge allmänheten tillgång till all relevant information om förfarandet. I stycket ges exempel på vad informationen kan innefatta.

Enligt stycke 6 har allmänheten möjlighet att på lämpligt sätt lämna alla synpunkter, upplysningar, analyser eller åsikter som den anser vara relevanta för den föreslagna avsektliga utsättningen.

Enligt stycke 7 ska parterna, när beslut fattas, bemöda sig om att se till att vederbörlig hänsyn tas till vad som framkommit vid förfarandet för allmänhetens deltagande.

När en myndighet har fattat ett beslut ska parterna enligt stycke 8 sörja för att beslutet offentliggörs tillsammans med de skäl och överväganden som det är grundat på.

I Finland uppfyller bestämmelserna i gentekniklagen som sådana de krav som ställs i stycke 1-8 i den nya bilagan 1 a till konventionen. Enligt 36 b § i gentekniklagen ska gentekniknämnden höra allmänheten om planerad avsiktlig utsättning som sker för annat ändamål än utsläppande på marknaden. I paragrafen står vidare att gentekniknämnden ska offentliggöra mottagandet av en sådan ansökan åtminstone i Officiella tidningen. I samma paragraf föreskrivs att åtminstone följande ska anges i den officiella tidningen eller i ett annat informationsmedel: 1) allmän-

hetens rätt att ta del av de handlingar som gäller avsiktlig utsättning för annat ändamål än utsläppande på marknaden, 2) vid vilken myndighet och på vilket sätt möjlighet att ta del av handlingarna har ordnats, 3) möjligheten att få en kopia av ansökningshandlingen, 4) till vilken myndighet skriftliga synpunkter ska riktas, samt 5) 60-dagarsperioden för hörandet och när denna tid går ut. Gentekniknämnden kan om den så vill också ordna tillfällna för hörande. Det som i gentekniklagen avses med allmänhet anser man också att innefattar särskilda grupper, t.ex. ett grannskap eller konsument- och naturskyddsorganisationer.

Vid hörande av allmänheten och utlämnande av handlingar ska sekretessbestämmelserna i 32 § i gentekniklagen beaktas. Enligt 32 § gäller det som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) beträffande offentlighet och sekretess i fråga om handlingar som erhållits eller upprättats vid skötseln av uppgifter enligt gentekniklagen. Sekretessbelagda uppgifter är inte 1) handlingens datum, 2) verksamhetsidkarens namn och adress, 3) allmänna beskrivningar av de genetiskt modifierade organismerna, 4) uppgifter om platsen för användningen av genetiskt modifierade organismer samt om användningens syfte och omfattning samt planerad användning och övervakning, 5) klass och isoleringsåtgärder i fråga om innesluten användning (inte relevant i detta sammanhang), 6) förfaranden och planer som är avsedda för nödsituationer, 7) riskbedömningen, eller 8) tillståndshandlingar enligt gentekniklagen. Verksamhetsidkaren ska ange vilka uppgifter han eller hon anser vara sekretessbelagda. Verksamhetsidkaren ska motivera sin åsikt. Efter att ha hört verksamhetsidkaren beslutar gentekniknämnden vilka uppgifter som ska hållas hemliga.

2 Lagförslag

1 §. Genom 1 mom. i lagförslaget sätts de bestämmelser i ändringen av konventionen som hör till området för lagstiftningen i kraft. För de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen redogörs nedan i det avsnitt

som behandlar behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Om ikraftträdandet av lagen bestäms genom förordning av republikens president. Avsikten är att lagen ska träda i kraft samtidigt som ändringen i konventionen träder i kraft för Finlands del.

3 Ikraftträdande

Ändringen i konventionen träder i kraft på den nittionde dagen efter den dag då tre fjärdedelar av parterna i konventionen har deponerat sitt ratifikations-, godkännande- eller anslutningsinstrument hos Förenta Nationernas generalsekreterare. Vid den tidpunkt regeringens proposition överlämnas har Bulgarien, Danmark, Litauen och Luxemburg ratificerat eller godkänt ändringen i konventionen. Europeiska gemenskapen har dessutom godkänt ändringen i sak under miljørådets möte den 18 december 2006, men när denna proposition författas har ändringen ännu inte ratificerats. Lagförslaget i propositionen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som ändringen av konventionen träder i kraft.

Konventionen och ändringen i den innehåller bestämmelser som enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet. För att det förslag till ikraftträdandelag som ingår i propositionen ska kunna träda i kraft i landskapet Åland behövs således bifall av Ålands lagting enligt 59 § 1 mom. i självstyrelselagen.

4 Behovet av riksdagens samtycke

Ändringen i konventionen preciserar de förpliktelser som ålagts de fördragsslutande parterna i fråga om allmänhetens deltagande i beslut om att tillåta avsiktlig utsättning i miljö och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer. I artikel 6 stycke 11 i konventionen står det nu uttryckligen att artikel 6 i konventionen inte ska tillämpas på ifrågavarande beslut. Till konventionen har också fogats en ny artikel 6a och en ny bilaga Ia, som handlar om allmänhetens deltagande i ovan nämnda beslut.

I enlighet med 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis ska en bestämmelse anses höra till området för lagstiftningen om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen ska regleras i lag, om det redan finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen avser eller om det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör en bestämmelse om en internationell förpliktelse till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (se GrUU 11/2000 rd, 12/2000 rd och 45/2000 rd).

Enligt 94 § 2 mom. i grundlagen fattas beslut om godkännande av en internationell förpliktelse med enkel majoritet, utom i de fall förpliktelsen gäller grundlagen eller ändring av rikets territorium, varvid det krävs två tredjedelars majoritet.

Konventionen innehåller bestämmelser om allmänhetens rättigheter i miljöfrågor. Tillgången till information, rätten att delta och tillgången till rättslig prövning har samband med de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i grundlagen liksom med kraven på god förvaltning. Med bestämmelserna om genetiskt modifierade organismer strävar man efter att trygga allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesserna. Den ändring i konventionen som gäller genetiskt modifierade organismer hänför sig till artikel 6 stycke 11 och den nya artikeln 6a och den nya bilagan Ia.

I regeringens proposition om Århuskonventionen (RP 165/2003 rd) finns en ingående redogörelse för deltagandets konstitutionella koppling. Enligt 20 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Även 14 § 3 mom. i grundlagen är av betydelse i detta sammanhang. Enligt momentet ska det all-

männa främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. I motiveringen till bestämmelsen (RP 309/1993 rd, s. 66) hänvisas uttryckligen bl.a. till utvecklandet av olika system för deltagande samt till den roll fri medborgarverksamhet spelar när individens påverkningssamöjligheter realiserar. I sista hand har den rätt att delta som avses i propositionen om Århuskonventionen kopplats till 2 § 2 mom. i grundlagen som säger att det till demokratin hör att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling.

Ändringen i konventionen, vilken handlar om genetiskt modifierade organismer, har också anknytning till den offentlighetsprincip som uttrycks i 12 § 2 mom. i grundlagen. Enligt offentlighetsprincipen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har med stöd av nämnda bestämmelse rätt att ta del av offentliga handlingar. Offentlighets- och sekretesslagstiftningen har setts över genom lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och därtill hörande författningar (622-699/1999). Det har utöver dessa utfärdats en förordning om offentlighet och god informationshantering i myndigheternas verksamhet (1030/1999).

På basis av ovannämnda kan man konstatera att den nya artikeln 6a och den nya bilagan Ia innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen.

Århuskonventionen är en överenskommelse med s.k. delad behörighet som Europeiska gemenskapens godkände den 17 februari 2005. Europeiska gemenskapen har godkänt direktiv inom området för de bestämmelser i konventionen som gäller tillgången till information och rätten att delta och lagt fram förslag till direktiv och förordningar som ännu behövs som ett komplement i gemenskapslagstiftningen. Den rättsliga grunden för de godkända rättsakterna och de framlagda förslagen är artikel 175 i EG-fördraget. Kommissionens förslag om att konventionen ska godkännas för gemenskapens del innehöll ett förslag till behörighets-

deklaration. Enligt förslaget meddelade Europeiska gemenskapen att den i enlighet med EG-fördraget, och särskilt artikel 175 i detta, är behörig att ingå internationella överenskommelser och fullgöra de skyldigheter som följer av överenskommelserna när detta bidrar till att följande mål uppnås: att bevara, skydda och förbättra miljön, att skydda människors hälsa, att utnyttja naturresurserna varsamt och rationellt och att främja åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem. Europeiska gemenskapen meddelade vidare att den har antagit rättsakter som är bindande för medlemsstaterna i de frågor som hör till konventionens tillämpningsområde.

I gemenskapsrättens nuvarande utvecklingsfas har medlemsstaterna behörighet i fråga om de bestämmelser som gäller genetiskt modifierade organismer, men behörigheten är till vissa delar delad och parallell med gemenskapens behörighet. Därför föreslås att riksdagen godkänner ändringen i konventionen till de delar ändringen omfattas av Finlands behörighet.

5 Behandlingsordning

Överenskommelsen om ändring av den ursprungliga överenskommelsen betraktas som en självständig överenskommelse och sätts nationellt i kraft i den ordning som bestämmelserna i den förutsätter.

Ändringen i Århuskonventionen, vilken gäller genetiskt modifierade organismer, kräver riksdagens godkännande, och de bestämmelser i ändringen som hör till området för lagstiftningen kräver ett ikraftsättande på lagnivå. Ändringen innehåller inte bestämmelser som skulle gälla grundlagen på det sätt som avses i 95 § 2 mom. Beslut om ändringen i konventionen kan därmed fattas med enkel majoritet och förslaget till ikraftsättande av ändringen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås att

Riksdagen godkänner ändringen av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till

rättslig prövning i miljöfrågor till de delar ändringen omfattas av Finlands behörighet.

Eftersom den ändring av konventionen som det är fråga om innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i ändringen av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den ändringen av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, som antogs i Almaty, Kazakstan, den 27 maj

2005, gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Helsingfors den 1 februari 2008

Republikens President

TARJA HALONEN

Miljöminister *Kimmo Tiilikainen*

(Översättning)

**ÄNDRING AV KONVENTIONEN OM
TILLGÅNG TILL INFORMATION, ALL-
MÄNHETENS DELTAGANDE I BE-
SLUTSPROCESSER OCH TILLGÅNG
TILL RÄTTSLIG PRÖVNING I MILJÖ-
FRÅGOR**

**AMENDMENT TO THE CONVENTION
ON ACCESS TO INFORMATION, PUB-
LIC PARTICIPATION IN DECISION-
MAKING AND ACCESS TO JUSTICE IN
ENVIRONMENTAL MATTERS**

Nuvarande text skall ersättas med följande:

For the existing text, substitute:

Artikel 6

Article 6

11. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 3.5 skall bestämmelserna i denna artikel inte tillämpas på beslut om att tillåta avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer.

11. Without prejudice to article 3, paragraph 5, the provisions of this article shall not apply to decisions on whether to permit the deliberate release into the environment and placing on the market of genetically modified organisms.

En ny artikel 6a med följande lydelse skall införas efter artikel 6:

After article 6, insert a new article reading Article 6 bis:

Artikel 6a

Article 6 bis

Allmänhetens deltagande i beslut om avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer

Public participation in decisions on the deliberate release into the environment and placing on the market of genetically modified organisms

1. I enlighet med de närmare föreskrifterna i bilaga Ia skall varje part sörja för en tidig och effektiv information och allmänhetens deltagande före beslut om att tillåta avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer.

1. In accordance with the modalities laid down in annex I bis, each Party shall provide for early and effective information and public participation prior to making decisions on whether to permit the deliberate release into the environment and placing on the market of genetically modified organisms.

2. De krav som parterna fastställer enligt bestämmelserna i punkt 1 bör komplettera och ömsesidigt stödja parternas nationella ram för biosäkerhet och överensstämma med målen för Cartagena-protokollet om biosäkerhet.

2. The requirements made by Parties in accordance with the provisions of paragraph 1 of this article should be complementary and mutually supportive to the provisions of their national biosafety framework, consistent with the objectives of the Cartagena Protocol on Biosafety.

En ny bilaga Ia med följande lydelse skall införas efter bilaga I:

BILAGA IA

NÄRMARE FÖRESKRIFTER SOM AVSES I ARTIKEL 6A

1. I syfte att ge allmänheten tillräcklig möjlighet att yttra sig om förslag till beslut som omfattas av artikel 6a, skall varje part i sitt regelverk fastställa arrangemang för hur allmänheten på ett meningsfullt sätt skall informeras om och kunna delta i besluten, inbegripet en rimlig tidsfrist.

2. En parts regelverk får i lämpliga fall innehålla undantag från det förfarande för allmänhetens deltagande som anges i denna bilaga enligt följande:

(a) I fråga om avsiktlig utsättning av en genetiskt modifierad organism i miljön i andra syften än utsläppande på marknaden om:

(i) sådan utsättning under jämförbara biogeografiska förhållanden redan är godkänd enligt den berörda partens regelverk, och

(ii) det finns tillräcklig erfarenhet av utsättning av organismen i fråga i jämförbara ekosystem.

(b) I fråga om utsläppande av en genetiskt modifierad organism på marknaden om:

(i) utsläppandet redan är godkänt enligt den berörda partens regelverk, eller

(ii) utsläppandet är avsett för forskning eller kultursamlingar.

3. Varje part skall i enlighet med sin nationella ram för biosäkerhet på ett lämpligt stadium och på ett effektivt sätt göra en sammanfattning tillgänglig för allmänheten av den anmälan som lämnas in för tillstånd till avsiktlig utsättning av en genetiskt modifierad organism i miljön eller utsläppande av den på marknaden på partens territorium, tillsammans med bedömningsrapporten, om en sådan finns tillgänglig; detta skall dock inte påverka tillämpningen av sekretesslagstiftning som är tillämplig enligt artikel 4.

4. Parterna får i inget fall betrakta följande information som sekretessbelagd:

(a) En allmän beskrivning av den genetiskt

After annex I, insert a new annex I bis reading:

ANNEX I BIS

MODALITIES REFERRED TO IN ARTICLE 6 BIS

1. Each Party shall lay down, in its regulatory framework, arrangements for effective information and public participation for decisions subject to the provisions of article 6 bis, which shall include a reasonable time frame, in order to give the public an adequate opportunity to express an opinion on such proposed decisions.

2. In its regulatory framework, a Party may, if appropriate, provide for exceptions to the public participation procedure laid down in this annex:

(a) In the case of the deliberate release of a genetically modified organism (GMO) into the environment for any purpose other than its placing on the market, if:

(i) Such a release under comparable biogeographical conditions has already been approved within the regulatory framework of the Party concerned; and

(ii) Sufficient experience has previously been gained with the release of the GMO in question in comparable ecosystems;

(b) In the case of the placing of a GMO on the market, if:

(i) It was already approved within the regulatory framework of the Party concerned; or

(ii) It is intended for research or for culture collections.

3. Without prejudice to the applicable legislation on confidentiality in accordance with the provisions of article 4, each Party shall make available to the public in an adequate, timely and effective manner a summary of the notification introduced to obtain an authorization for the deliberate release into the environment or the placing on the market of a GMO on its territory, as well as the assessment report where available and in accordance with its national biosafety framework.

4. Parties shall in no case consider the following information as confidential:

(a) A general description of the genetically

modifierade organismen (de genetiskt modifierade organismerna) i fråga, namn och adress till den som ansöker om tillstånd till avsiktlig utsättning, avsedda användningar samt, i lämpliga fall, var utsättningen skall ske.

(b) Metoder och planer för övervakning av den genetiskt modifierade organismen (de genetiskt modifierade organismerna) i fråga och för nödingripande.

(c) Miljöriskbedömningen.

5. Varje part skall säkerställa insynen i beslutsprocesserna och ge allmänheten tillgång till all relevant information om förfarandet. Denna information kan t.ex. innefatta:

(i) vilka slags beslut som kan komma att fattas,

(ii) vilken myndighet som ansvarar för beslutet,

(iii) vilka arrangemang för allmänhetens deltagande som är fastställda i enlighet med punkt 1,

(iv) uppgift om från vilken myndighet man kan få relevant information,

(v) uppgift om till vilken myndighet synpunkter kan lämnas in samt inom vilken tid synpunkterna tas emot.

6. De åtgärder som har vidtagits i enlighet med punkt 1 skall innefatta en möjlighet för allmänheten att på lämpligt sätt lämna alla synpunkter, upplysningar, analyser eller åsikter som den anser vara relevanta för den föreslagna avsiktliga utsättningen, inbegripet utsläppande på marknaden.

7. Varje part skall bemöda sig om att se till att när beslut fattas om att tillåta avsiktlig utsättning i miljön av genetiskt modifierade organismer, inklusive utsläppande på marknaden, vederbörlig hänsyn tas till vad som framkommit vid förfarandet för allmänhetens deltagande enligt punkt 1.

8. Parterna skall sörja för att när en myndighet har fattat ett beslut i enlighet med denna bilaga, offentliggörs beslutet tillsammans med de skäl och överväganden som det är grundat på.

modified organism or organisms concerned, the name and address of the applicant for the authorization of the deliberate release, the intended uses and, if appropriate, the location of the release;

(b) The methods and plans for monitoring the genetically modified organism or organisms concerned and for emergency response;

(c) The environmental risk assessment.

5. Each Party shall ensure transparency of decision-making procedures and provide access to the relevant procedural information to the public. This information could include for example:

(i) The nature of possible decisions;

(ii) The public authority responsible for making the decision;

(iii) Public participation arrangements laid down pursuant to paragraph 1;

(iv) An indication of the public authority from which relevant information can be obtained;

(v) An indication of the public authority to which comments can be submitted and of the time schedule for the transmittal of comments.

6. The provisions made pursuant to paragraph 1 shall allow the public to submit any comments, information, analyses or opinions that it considers relevant to the proposed deliberate release, including placing on the market, in any appropriate manner.

7. Each Party shall endeavour to ensure that, when decisions are taken on whether to permit the deliberate release of GMOs into the environment, including placing on the market, due account is taken of the outcome of the public participation procedure organized pursuant to paragraph 1.

8. Parties shall provide that when a decision subject to the provisions of this annex has been taken by a public authority, the text of the decision is made publicly available along with the reasons and considerations upon which it is based.